

تحلیل محتوای بازنمایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در خبرگزاری ایسنا، فارس و پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران

■ هومن الوندی ■

استادیار پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)

■ مجید سلیمانی ■

استادیار پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)، (نویسنده مسئول)

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۷/۲۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۴/۱۵

چکیده

این پژوهش به دنبال شناخت چگونگی بازنمایی سپاه پاسداران در خبرگزاری ایسنا، فارس و پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران است که با روش تحلیل محتوای کیفی و کمی ابتدا کلیه اخبار مرتبط با سپاه با شیوه هدفمند در مقطع زمانی ۱۳۹۰/۱/۱ - ۱۳۹۷/۱۰/۳۰ استخراج و بعد واحدهای تحلیل با نمونه‌گیری تصادفی مشخص و مورد بررسی قرار گرفته‌اند. چارچوب روشی تحلیل در بخش کیفی بر مبنای کدگذاری و در بخش کمی بر مبنای تکنیک‌های ارائه خبر می‌باشد. با توجه به حجم واحدهای نمونه در خبرگزاری ایسنا واحد تحلیل ۳۲ خبر، در پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران واحد تحلیل ۳۲ خبر و در خبرگزاری فارس واحد تحلیل ۷۷ خبر نهایی شد. نتایج در بخش کیفی نشان می‌دهد مهمترین اخبار به انعکاس اخبار در مورد سپاه و جایگاه آن در حوزه دفاعی امنیتی؛ انعکاس اخبار موضع‌گیری سپاه در حوزه سیاسی؛ انعکاس اخبار موضع‌گیری سپاه در مورد خبرسازی یا اخبار غیر اخلاقی و یا شایعات علیه سپاه یا فرماندهان سپاه و انعکاس اخبار و مصاحبه‌های فرماندهان در مورد سپاه اختصاص یافته است همچنین در تحلیل کمی یکی از نتایج قابل توجه این بود که در نمونه خبرهای مورد بررسی در خبرگزاری ایسنا ۶۲/۵ درصد خبرها در تیتراژ خود دارای واژه سپاه نبودند در حالیکه ۷۱/۹ درصد اخبار، این واژه را در لید خود بکار گرفته است. در عصر ایران ۶۸/۸ درصد خبرها در تیتراژ خود دارای واژه سپاه بودند در حالیکه ۶۲/۵ درصد اخبار، این واژه را در لید خود بکار نگرفته‌اند. در فارس ۸۴/۴ درصد خبرها در تیتراژ خود دارای واژه سپاه بودند که بکارگیری این شیوه از اهمیت ویژه‌ای در ارائه خبر برخوردار است.

کلید واژگان: بازنمایی؛ تحلیل محتوا؛ خبرگزاری؛ سپاه.

مقدمه

وجود شکاف میان واقعیت و آنچه در رسانه‌ها ارائه می‌شود، سبب شده است که تلاش‌های بسیاری برای توصیف و تبیین نحوه، چگونگی و چرایی ارائه بازنمایی‌ها^۱ از جهان خارج انجام شود. بنابراین امروزه بازنمایی رسانه‌ای^۲ به مفهومی بنیادی در مطالعات فرهنگی و رسانه‌ای تبدیل شده است و در تحلیل این متون نقشی مهم و محوری ایفا می‌کند.

در این میان، خبرگزاری‌ها به‌عنوان یکی از قدرتمندترین رسانه‌ها در سطح جهان، در ارائه بازنمایی‌های رسانه‌ای از جهان خارج، موقعیتی منحصربه‌فرد و بی‌بدیل دارند. این مجموعه منسجم و در عین حال بسیار گسترده در دنیای رسانه‌های خبری، با استفاده از ابزارهای پیشرفته تکنولوژیک و تکنیک‌های پیچیده رسانه‌ای تبلیغاتی به تولید و توزیع گسترده متون رسانه‌ای می‌پردازد. ضرورت ایدئولوژیک و اجتماعی و رای متون خبری و تأثیر آن بر شکل‌گیری نگاه مخاطبان، امری بدیهی است که در مطالعات رسانه‌ای باید به‌شکل جدی مدنظر قرار بگیرد. این متون در خلأ تولید نمی‌شوند و سازندگان آن‌ها با ساخت چنین متونی درصدد دستیابی به اهدافی فرامتنی هستند. از منظر روش‌شناختی، این متون امکانات جدیدی را برای نظریه‌پردازی در عصر رسانه‌ای فراهم می‌کنند که امروزه امری تثبیت‌شده است؛ دوره‌ای که به شکل‌گیری «مهندسی اجتماعی» و «جامعه رسانه‌ای شده» منجر شده است و در آن متن به ابزار بسیار مهمی برای بیان افکار، ایده‌ها و نظرات تبدیل می‌شود. این در حالی است که مطالعه و پژوهش بر متون خبری داخلی درباره بازنمایی سپاه، تاکنون بسیار مغفول مانده و با دشواری‌های نظری و روش‌شناختی بسیاری روبه‌رو بوده است.

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی یکی از موضوعاتی است که در خبرگزاری‌ها به‌کرات به آن پرداخته شده است؛ بنابراین نقش خبرگزاری‌ها در جهت‌دهی به نوع نگاه به سپاه پاسداران انکارناپذیر است. آنچه از سپاه پاسداران در خبرگزاری‌ها بازنمایی می‌شود می‌تواند مملو از دیدگاه‌های کلیشه‌ای، ارجاعات مغشوش و همراه با ارزش‌های خبری متفاوت باشد که در جهت‌دهی به افکار عمومی، به‌ویژه مخاطبان خاص خبرگزاری‌ها، اثرگذار باشد. بر اساس مطالب گفته‌شده، مسئله اصلی این پژوهش چگونگی بازنمایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در سه خبرگزاری ایسنا، فارس و پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران است.

- 1.Representations
- 2.Media Representation

اهداف تحقیق

هدف اصلی در این پژوهش، تحلیل محتوای بازنمایی سپاه در سه خبرگزاری ایسنا، فارس و پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران است. این نوشتار بر اساس هدف اصلی اش به دنبال اهداف فرعی ذیل است:

- تحلیل محتوای کیفی اخبار درباره سپاه در سه خبرگزاری ایسنا، فارس و پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران؛
- تحلیل محتوای کمی بر تکنیک‌های ارائه اخبار درباره سپاه در سه خبرگزاری ایسنا، فارس و پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران.

سؤال‌های تحقیق

سؤال اصلی در این پژوهش این است که تحلیل محتوای بازنمایی سپاه در سه خبرگزاری ایسنا، فارس و پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران چگونه است؟ به تبع سؤال اصلی، دو سؤال فرعی زیر مشخص شده است:

- تحلیل محتوای کیفی اخبار درباره سپاه در سه خبرگزاری ایسنا، فارس و پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران چگونه است؟
- تحلیل محتوای کمی بر تکنیک‌های ارائه اخبار درباره سپاه در سه خبرگزاری ایسنا، فارس و پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران چگونه است؟

رویکرد بازنمایی رسانه‌ای^۱

رسانه‌های جمعی مجرا و میانجی بیان واقعیت (جهان خارج) اند. اینکه این رسانه‌ها تا چه میزان قادر به بیان واقعیت‌اند و چه امکاناتی برای بیان آن ایجاد می‌کنند، در کنار موانع و نواقص فرمی و محتوایی آن‌ها در بیان جهان بیرون، بحث شایان توجهی را در حوزه رسانه‌ها دامن زده است. در حوزه رسانه‌ها از واژه «بازنمایی» برای بیان ویژگی رسانه‌ای عرضه تصویری از جهان استفاده می‌شود. در فرهنگ لغات مطالعات رسانه‌ای و ارتباطی، بازنمایی این‌گونه تعریف می‌شود: «کارکرد اساسی و بنیادین رسانه‌ها عبارت است از بازنمایی واقعیت‌های جهان خارج برای مخاطبان، و اغلب دانش

1. Media representation

و شناخت ما از جهان توسط رسانه‌ها ایجاد می‌شود و درک ما از واقعیت، به واسطه و به میانجی‌گری روزنامه‌ها، تلویزیون، تبلیغات و فیلم‌های سینمایی و... شکل می‌گیرد. رسانه‌ها جهان را برای ما تصویر می‌کنند. رسانه‌ها این هدف را با انتخاب و تفسیر خود در کسوت دروازه‌بانی و به وسیله عواملی انجام می‌دهند که از ایدئولوژی اشباع هستند... بنابراین مطالعه بازنمایی رسانه‌ای در مطالعات رسانه‌ای، ارتباطی و فرهنگی بسیار مهم و محوری است. از آنجایی که نمی‌توان جهان را با تمام پیچیدگی‌های بی‌شمار آن به تصویر کشید، ارزش‌های خبری، فشارهای پروپاگاندایی، تهییج، تقابل (که ما را از دیگران جدا می‌سازد) یا تحمیل معنا در قالب مجموعه‌ای از پیچیدگی‌های [فنی و محتوایی] ارائه می‌دهند. بر این اساس، بازنمایی عنصری محوری در ارائه تعریف [از واقعیت] است» (Watson and Hill, 2006, 248).

این تعریف به درستی محیط رسانه‌ای را محیطی ایدئولوژیک می‌داند که در چارچوب‌های مشخص ایدئولوژیک فعالیت می‌کنند. اما بسیاری از جنبه‌های مفهوم بازنمایی در این تعریف دیده نمی‌شود. امروزه مفهوم بازنمایی به شدت و ام‌دار آثار استوارت هال^۱ است و به ایده‌ای بنیادی در مطالعات فرهنگی و رسانه‌ای مبدل شده است. هال شاخص‌ترین چهره مطالعات فرهنگی است که با رجوع به نظریه «هژمونی» گرامشی^۲ به احیاء نگاه انتقادی گرامشی به فرهنگ می‌پردازد.

هال، بازنمایی را به همراه تولید، مصرف، هویت و مقررات، بخشی از چرخه فرهنگ می‌داند. او در ابتدا این ایده را مطرح می‌کند که «بازنمایی، معنا و زبان را به فرهنگ ربط می‌دهد» (Hall, 1997, 15) و سپس در ادامه بحث خود، به بسط ابعاد مختلف ایده بازنمایی (که مشتمل بر مفاهیم معنا، زبان و فرهنگ است) می‌پردازد و از خلال تحلیل‌های خود نگاهی جدید به مفهوم بازنمایی را شکل می‌دهد؛ مفهومی که به گفته خود هال فرایندی «ساده و سرراست» نیست.

هال برای بیان چگونگی ارتباط میان بازنمایی، معنا، زبان و فرهنگ سعی می‌کند برداشت‌های متفاوت از بازنمایی را در طبقه‌بندی نظری کلی بیان کند. از این منظر، نظریه‌های بازنمایی در سه دسته کلی قرار می‌گیرند: نظریه‌های بازتابی^۳؛ نظریه‌های تعمیدی^۴؛ نظریه‌های برساختی^۵.

در نگاه بازتابی، ادعا بر این است که زبان به شکل ساده‌ای بازتابی از معنایی است که از قبل

1. Stuart Hall
2. Antonio Gramsci
3. Reflective theories
4. Intentional theories
5. Structural theories

در جهان خارجی وجود دارد. در نگاه تعمدی یا ارجاعی گفته می‌شود که زبان صرفاً بیان‌کننده چیزی است که نویسنده یا نقاش قصد بیان آن را دارد. نگاه برساختی به بازنمایی مدعی است که معنا «در» و «به‌وسیله» زبان ساخته می‌شود. هال با استفاده از دیدگاه نشانه‌شناسی منتج از آرای سوسور^۱ و نگاه گفتمانی برگرفته از دیدگاه‌های میشل فوکو^۲ نشان می‌دهد که بازنمایی دارای ویژگی‌های برساختی است. برساختی‌بودن بازنمایی برای استوارت هال از خلال نگاه به زبان به‌مثابه رسانه محوری در چرخه فرهنگ شکل می‌گیرد که معانی به‌وسیله آن در چرخه فرهنگ، تولید و چرخش می‌یابند. برای هال، زبان در مفهوم عام آن مطرح است و طیف وسیعی مشتمل بر زبان نوشتاری، گفتاری، تصاویر بصری، زبان علائم حرکتی، زبان مُد، لباس، غذا و... را دربر می‌گیرد. هال خود در این باره می‌گوید: «آنچه من به‌عنوان زبان مورد بحث قرار می‌دهم، بر مبنای تمام نظریه‌های معناشناختی استوار است که بعد از «چرخش زبانی» در علوم اجتماعی و مسائل فرهنگی مورد توجه قرار گرفته است» (Hall, 1997, 19).

بر این اساس، هال در درون نظام زبان از سه‌گانه مفاهیم، اشیا و نشانه‌ها یاد می‌کند و معتقد است مجموعه‌ای از فرایندها، این سه مقوله را به یکدیگر مرتبط می‌کند. هال این فرایند را «بازنمایی»^۳ می‌نامد و بر اساس چنین ایده‌ای معتقد است که معنا برساخته نظام‌های بازنمایی است. بر مبنای چنین نگاهی به زبان و در مرکزیت قرارگرفتن مسئله زبان برای هال، می‌توان نظریه‌های بازنمایی را به‌شکل مجددی بازخوانی کرد. بر این اساس، رویکرد بازتابی معتقد است که کارکرد زبان مانند یک آینه، بازتاب معنای صحیح و دقیقاً منطبق از جهان است. این دیدگاه هم‌ارز با نگاه یونانی‌ها به هنر و زبان، تحت عنوان واژه «مایمیسیس» است. آن‌ها اشعار هومر را تقلید مستقیم از حوادث حماسی می‌دانستند. (Hall, 1997, 24-25)

رویکرد دوم به بازنمایی از منظر هال که آن را رویکرد تعمدی (یا ارجاعی) می‌نامد، این‌گونه تشریح می‌شود: «در این دیدگاه، «کلمات» معنایی را که مؤلف قصد آن را دارد، با خود حمل می‌کنند؛ اما این دیدگاه دارای کاستی‌هایی است. ما نمی‌توانیم تنها منبع منحصر به فرد و یگانه معنا در ساحت زبان باشیم؛ زیرا این رویکرد زبان را به یک بازی تماماً خصوصی بدل می‌کند و این در حالی است که زبان نظامی سراسر اجتماعی است» (Hall, 1997, 25).

1. Ferdinand de Saussure
2. Michel Foucault
3. representation

رویکرد سوم را می‌توان منطبق با ویژگی عمومی و اجتماعی زبان دانست. بر مبنای این رویکرد، حال معتقد است چیزها هیچ معنای خودبسنده‌ای ندارند بلکه ما معانی را می‌سازیم و این عمل را به‌واسطه نظام‌های بازنمایی مفاهیم و نشانه‌ها انجام می‌دهیم. برساخت‌گرایی، وجود جهان مادی را نفی نمی‌کند؛ ولی معتقد است که آنچه معنا را حمل می‌کند جهان مادی نیست؛ بلکه نظام زبانی یا نظامی که ما برای بیان مفاهیم از آن‌ها استفاده می‌کنیم، حمل‌کننده معنا هستند. در این راستا، این کنش‌گران اجتماعی‌اند که نظام مفهومی فرهنگ خود و نظام زبان‌شناختی و سایر نظام‌های بازنمایی را برای ساخت معنا به‌کار می‌گیرند تا جهانی معنادار و در ارتباط با دیگران بسازند. بر اساس دیدگاه برساختی نباید جهان مادی را که حاوی چیزها و افراد هستند با کنش‌های نمادین و فرایندهای بازنمایی، معناسازی و عمل زبانی مغشوش کرد؛ زیرا معنا نه به کیفیت مادی نشانه‌ها، بلکه به کارکردهای نمادین نشانه‌ها بستگی دارد. بر اساس رویکرد بازنمایی، دهکده جهانی در حال ایجاد یک هوش جهانی و سپس زبان جهانی است. با شرح بازنمایی سپاه در خبرگزاری‌ها باید گفت نسبت زبان رسمی خبرگزاری‌ها و بازنمایی سپاه می‌تواند به وادادگی یا همگرایی گفتمان عمومی درباره سپاه بیانجامد. این چنین است که سرانجام این همگرایی یا وادادگی زبان در مقابل بمباران اطلاعاتی، استقلال یا وابستگی ادراکی کاربران و مخاطبان رسانه‌های اینترنتی است؛ به‌طوری که عاقبت آن به مدیریت ادراک ما از سوی خود یا دیگران ختم می‌شود.

روش تحقیق

چارچوب تحلیل کیفی

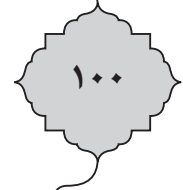
ابتدا همه اخبار مرتبط با سپاه با شیوه هدفمند در مقطع زمانی مدنظر استخراج و بعد با نمونه‌گیری تصادفی واحدهای تحلیل مشخص و بعد از بررسی مستمر و با روش تطبیقی مداوم در هر سه خبرگزاری با استخراج و ارائه کدها یا مقوله‌های مرتبط با سپاه همراه شد. سپس در دو بخش ۱. چگونگی بازنمایی سپاه، ۲. چالش‌ها و مقوم‌های جایگاه سپاه، کدگذاری شد و توصیف و تحلیل گردید.

چارچوب تحلیل کمی

بر اساس اینکه ساختار و تکنیک‌های به‌کاررفته در ارائه تمامی خبرها در خبرگزاری‌ها از قاعده‌ای

کلی و بعضاً مشابه پیروی می‌کند، به‌منظور تحلیل کمی بر تکنیک‌های ارائه اخبار، به تناسب در هر خبرگزاری، ابتدا کلیه اخبار مرتبط با سپاه با شیوه هدفمند در مقطع زمانی مدنظر استخراج و بعد با نمونه‌گیری تصادفی، واحدهای تحلیل مشخص انتخاب شد. به همین منظور قبل از شروع تحلیل محتوای کمی خبرگزاری‌ها در خصوص بازنمایی سپاه، ابتدا باید بازنمایی سپاه در خبرگزاری‌ها قابل عملیاتی شود. برای این منظور نسبت مؤلفه‌های اصلی به‌کارگیری در ارائه اخبار در خبرگزاری‌ها پس از بررسی خبرگی با چندی از اساتید و پژوهشگران حوزه خبر تعیین شد. این الگو بعد از تأیید خبرگی به‌عنوان چارچوب بازنمایی ارائه خبر درباره سپاه محسوب می‌شود. به عبارت دیگر، ارائه اخبار مبتنی بر تکنیک‌های اشاره‌شده در جدول زیر می‌تواند در بازنمایی سپاه نزد افکار عمومی مؤثر واقع شود. از این رو، مهم‌ترین مقوله‌های تحلیلی در خبرگزاری‌ها که ما را در بازنمایی سپاه در خبرگزاری‌های بررسی‌شده یاری می‌کند، در جدول ذیل آمده است.

ردیف	استخراج مقوله‌های مورد توجه در بازنمایی خبری سپاه	معرف‌ها
۱	منبع خبر	برنامه تلویزیونی، رادیو، روزنامه‌ها، خبرگزاری‌ها (داخلی و خارجی)، شبکه‌های ماهواره‌ای و...
۲	موضوع خبر	اقتصادی (داخلی و خارجی)، سیاسی (داخلی و خارجی)، اجتماعی (داخلی و خارجی)، فرهنگی (داخلی و خارجی)، دفاعی امنیتی (داخلی و خارجی)
۳	سابقه خبر	دارای پیشینه، بدون پیشینه
۴	نحوه ارائه خبر	فقط تیترو، تیترو و لید و عکس، تیترو و عکس، تیترو و لید، تیترو و لید و عکس و مطلب
۵	شرح نگاه خبر (اشاره‌شده)	فرماندهان سپاه، مراکز سپاه، بسیج، رده‌های سپاه، سپاه به‌طور کلی
۶	مکان رویداد	تهران، ایران و جهان، جهان، شهرستان، ایران به‌طور کلی
۷	ارزش‌های خبری	شهرت، دربرگیری، برخورد، فراوانی، شگفتی، مجاورت، ترکیبی از...

تکنیک‌های خبری	۸	برجسته‌سازی، انگاره‌سازی، پیشینه‌سازی، اسطوره‌سازی، بحران‌سازی، سیاه‌نمایی
عنصر برجسته خبری	۹	تحلیل نهان: چه؟ چگونه؟ کی؟ کجا؟ چه کسی؟ تحلیل عیان: چرا؟ پیامد؟
لحن ارائه خبر	۱۰	انتقادی، رسمی روزنامه‌ای، طنز و...
موضع‌گیری خبر	۱۱	موافق، مخالف، میانه‌رو
واژه سپاه در تیتر خبر	۱۲	وجود داشته باشد
تکرار واژه سپاه در لید خبر	۱۳	وجود داشته باشد
تکرار واژه سپاه در متن خبر	۱۴	وجود داشته باشد

در ادامه روش بررسی محتوا در سه خبرگزاری، به تفکیک ارائه شده است.

خبرگزاری ایسنا

حجم واحد نمونه و تحلیل

در مجموع با ورود به سایت خبرگزاری ایسنا و مراجعه به نوار ابزار جستجو، با مشخص کردن تاریخ بررسی محتوای خبری از ۱ فروردین ۱۳۹۰ تا ۳۰ دی ۱۳۹۷، با جستجوی واژه «سپاه» و مشخص کردن سرویس (سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، امنیتی، علمی دانشگاهی، استان‌ها) و باکس خبری (باکس ۱ صفحه اول هر سرویس) و نوع خبر (اختصاصی خبر: خبری که خبرگزاری دیگر آن را نداشته باشد)، ۱۶۳ واحد نمونه و حدود ۲۶ صفحه با تعداد ۵۰ خبر در هر صفحه به همراه داشته است که جامعه آماری پژوهش را تشکیل می‌دهد. توزیع فراوانی جامعه بر اساس دسته‌بندی انجام‌گرفته در جدول زیر آمده است.

روش نمونه‌گیری واحد تحلیل	حجم نمونه بررسی شده و مرتبط (تعداد خبر)	فراوانی	نوع خبر	باکس خبری	سرویس	ردیف
هدفمند (خبرهای مرتبط با سپاه)	۲	۳	اختصاصی خبر	باکس ۱ صفحه اول	علمی‌دانشگاهی	۱
	۱۷	۹۱			فرهنگی هنری	۲
	۱۲	۵۳			سیاسی	۳
	خبر مرتبط یافت نشد	۳			اقتصادی	۴
	۱	۱۲			اجتماعی	۵
	خبر مرتبط یافت نشد	۰			بین‌الملل	۶
	۱	۱			استان‌ها	۷
	۳۲	۱۶۳			جمع	

جدول فوق که ناظر بر نمایش جامعه آماری در باکس تعیین شده از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۷ است، نشان می‌دهد که در خبرگزاری ایسنا در باکس تعیین شده، بیشترین پوشش خبری درباره سپاه یا موضوعی متناسب یا مرتبط با سپاه به ترتیب متعلق به حوزه فرهنگی هنری (۹۱ خبر)، سیاسی (۵۳ خبر) و اجتماعی (۱۲ خبر) بوده و حوزه اقتصادی، بین‌الملل و استان‌ها و علمی‌دانشگاهی کمترین میزان خبر را به خود اختصاص داده‌اند که تعجب‌برانگیز است. با استفاده از فرمول کوکران، برابر است با ۱۱۴ خبر که با توجه به نمونه‌گیری هدفمند مبتنی بر ارتباط خبر با سپاه، تعداد ۳۵ خبر از حجم نمونه بررسی شده، تحلیل کمی شدند که از این تعداد ۲ خبر در سرویس علمی‌دانشگاهی، ۱۹ خبر در سرویس سیاسی، ۱۲ خبر در سرویس فرهنگی هنری و ۱ خبر در سرویس اجتماعی و استانی تهیه شده بودند که بیشترین ارتباط را با بحث سپاه داشتند و تحلیل کمی و کیفی شدند.

پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران

حجم واحد نمونه و تحلیل

در مجموع با ورود به پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران و مراجعه به نوار ابزار جستجو و با مشخص کردن تاریخ بررسی محتوای خبری از ۱ فروردین ۱۳۹۰ تا ۳۰ دی ۱۳۹۷ و جستجوی واژه «سپاه پاسداران» و مشخص کردن سرویس (صفحه نخست) و قسمت (انتخاب اخبار ویژه)، واحد نمونه و صفحه، تعداد ۵۰ خبر در هر صفحه به همراه داشته است که در مجموع ۳۷۳ خبر حجم نمونه پژوهش را تشکیل می‌دهد. از تعداد ۳۷۳ خبر با توجه به نمونه‌گیری هدفمند مبتنی بر ارتباط خبر با سپاه، تعداد ۶۲ خبر حجم نمونه بررسی شده را تشکیل داده است. در نهایت با توجه به ارائه اخبار در ساختاری یکسان، تعداد ۳۲ خبر به منظور تحلیل کمی، بررسی شدند. توزیع فراوانی جامعه بر اساس دسته‌بندی انجام گرفته در جدول ذیل آمده است.

روش نمونه‌گیری واحد تحلیل	حجم نمونه بررسی شده و مرتبط (تعداد خبر)	فراوانی	قسمت	سرویس (صفحه نخست)	ردیف
هدفمند (خبرهای مرتبط با سپاه)	۲۲	۴۴	اخبار ویژه	سیاست داخلی	۱
	۱۰	۱۸		سیاست خارجی و بین‌الملل	۲
	۳۲	۶۲		جمع	

خبرگزاری فارس

حجم واحد نمونه و تحلیل

در مجموع با ورود به سایت خبرگزاری و مراجعه به نوار ابزار آرشیو با مشخص کردن تاریخ بررسی محتوای خبری از ۱ فروردین ۱۳۹۰ تا ۳۰ دی ۱۳۹۷، با جستجوی واژه «سپاه» و مشخص کردن سرویس (سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، بین‌الملل، علمی دانشگاهی، استان‌ها) توزیع فراوانی جامعه بر اساس دسته‌بندی انجام گرفته در جدول ذیل آمده است که حجم کل جامعه آماری ۱۱۶۷ به دست آمده است.

روش نمونه‌گیری واحد تحلیل	حجم نمونه بررسی شده و مرتبط (تعداد خبر)	فراوانی	سرویس	ردیف
هدفمند (خبرهای مرتبط با سپاه)	۱۸	۳۵۸	سیاسی	۱
	۸	۴۵	اقتصادی	۲
	۷	۶۴	اجتماعی	۳
	۱۴	۱۸۵	بین‌الملل	۴
	۷	۱۹۰	فرهنگ و هنر	۵
	۲۳	۳۲۵	استان‌ها	۶
	۷۷	۱۱۶۷	جمع	

جدول فوق که ناظر بر نمایش نمونه آماری در باکس تعیین شده از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۷ است، نشان می‌دهد که در خبرگزاری فارس در باکس‌های تعیین شده، بیشترین پوشش خبری درباره سپاه یا موضوعی منتسب یا مرتبط با سپاه به ترتیب، متعلق به حوزه سیاسی (۳۵۸ خبر)، استان‌ها (۳۲۵ خبر)، فرهنگ و هنر (۱۹۰ خبر) و بین‌الملل (۱۸۵ خبر) بوده و حوزه اقتصادی کمترین خبر را به خود اختصاص داده است که تعجب‌برانگیز است. حجم واحد نمونه با استفاده از فرمول کوکران برابر است با ۲۹۱ خبر که با توجه به نمونه‌گیری هدفمند مبتنی بر ارتباط خبر با سپاه، تعداد ۷۷ خبر حجم واحد تحلیل جهت بررسی تشکیل داده است. در نهایت با توجه به تکنیک‌های یکسان در ارائه اخبار، به منظور تحلیل کمی ۳۲ خبر انتخاب شد.

یافته‌های تحقیق

الف: تحلیل کیفی

بخش اول: چگونگی بازنمایی سپاه

نکات مورد توجه درباره بازنمایی سپاه در خبرگزاری ایسنا - در حوزه سرویس فرهنگی‌هنری، تعداد اخبار بیشتر به داستان‌ها و روایت‌های دفاع مقدس اختصاص یافته است تا عملکردها و اخبار مرتبط با سپاه در حوزه فرهنگی‌هنری. همچنین این

بخش بیشتر بر داستان‌ها و خاطرات از دفاع مقدس تکیه دارد و متناسب با مناسبت‌های روز، گریزی به گذشته، مثلاً خاطره‌ای از یک شهید یا تشریح سالروز یک عملیات زده است.

- بررسی‌های محقق نشان می‌دهد بیشترین بازنمایی از عملکرد و جایگاه سپاه به شکل خبری در حوزه دفاعی و سیاسی صورت گرفته است. در این راستا، این پرسش مطرح می‌شود که چرا از حوزه‌های فرهنگی و هنری سپاه بیشترین بازخورد به روایت افراد از دفاع مقدس و مناسبت‌های مرتبط با دفاع مقدس اختصاص دارد و اخبار عملکردی روز سپاه که دارای ویژگی تازگی خبر است بازنمایی نشده است؟ نکته شایان توجه، بهره‌گیری کم از ارزش تازگی خبر در حوزه فرهنگی هنری و استفاده از سبک تاریخی در ارائه مطالب خبری در این حوزه است.

- در سرویس‌ها بر عملکرد ارتش در تیتیر اشاره می‌شود؛ اما برای سپاه مشاهده نشد.

- منبع خبر با نام روابط عمومی سپاه پاسداران کمتر در بازنمایی اخبار مرتبط دیده شده است.

- هم‌خوانی نداشتن لید با تیتیر در بیشتر اخبار مرتبط با سپاه دیده می‌شود؛ به طوری که در تیتیر موضع اصلی سپاه است، اما لید با موضعی دیگر شروع شده است؛ برای مثال: «رئیس‌جمهور: در برابر حرکت جدید کنگره آمریکا حتماً پاسخ لازم را خواهیم داد.»

- یکی از بخش‌های مغفول در بازنمایی سپاه، سازندگی آن است. طبق گفته سردار شریف در این خبر: «مسئول روابط عمومی کل سپاه با تأکید بر لزوم اطلاع‌رسانی فعالیت‌های حوزه سازندگی سپاه مانند عرصه‌های دفاعی، تصریح کرد: اگر آن‌طور که در حوزه موشکی و شلیک موشک به‌سوی مواضع داعش اطلاع‌رسانی کردیم، در عرصه سازندگی نیز عمل کنیم، ملت ایران با نقش‌پذیری و اقدامات سپاه در این حوزه بیش‌ازپیش آشنا شده و آن را تحسین می‌کنند» (ایسنا، کد خبر: ۹۶۰۴۲۶۱۵۲۷۱).

خبرگزاری ایسنا با وجود گزارش‌هایی از منابع خبری می‌توانست تیتیرهای مناسب‌تری برای این خبر تدوین کند. به عبارت دیگر، تیتیر خود را از درون متن انتخاب کند تا همراهی تیتیر با متن دیده شود. مثل این تیتیر «پرواز هواپیماهای ارتش در آسمان مرزهای غرب و شمال غرب کشور» (کد خبر: ۹۶۰۷۰۳۰۱۶۱۹) که درباره رزمایش هم‌زمان محرم سپاه و حیدر کزار ارتش صورت گرفت و می‌توانست دو رده در تیتیر ذکر شود؛ اما فقط از ارتش یاد شده است.

- خلأ و ضعف روابط عمومی‌ها در رده‌های مختلف، در راستای اطلاع‌رسانی وقایع استانی و محلی در این خبرگزاری دیده می‌شود.

- انتخاب تیتیر در برخی از اخبار موجب تقویت فضای عقیده در جامعه درباره یک موضوع خاص

مربوط به سپاه می‌شود. برای مثال: «فرمانده سپاه امام حسن مجتبی استان البرز: سپاه در پروژه‌هایی مشارکت می‌کند که به اعتبار و هزینه زیادی نیاز دارند» (ایسنا، ۹۵۰۷۱۴۰۸۶۲۵). باید گفت تقطیع یک جمله و انتخاب تیتیر با این شیوه، گاهی بازنمایی منفی به‌همراه می‌آورد. این در حالی است که جمله اصلی این تیتیر این‌گونه بوده است: «... برخی از حضور سپاه در طرح‌های اقتصادی کشور گالیه دارند و می‌گویند درآمدزایی، هدف تشکیل سپاه نبوده است. واقعیت این است سپاه برای اجرای پروژه‌هایی ورود می‌کند که به اعتبار و هزینه زیادی نیاز دارند و دولت به‌تنهایی نمی‌تواند از عهده اجرای آن‌ها بریاید...» (ایسنا، همان).

- بازنمایی خبر در حوزه اجتماعی بیشتر به نیروی انتظامی اختصاص یافته است و اینکه سپاه و ارتش، نیروی انتظامی را در مأموریتی همراهی کردند.

- اختلاف بین تیتیر و محتوای مربوط به تیتیر در سرویس استانی دیده می‌شود. به‌طور مثال این خبر با این تیتیر: «دستگاه‌هایی که صورت‌حساب صوری دارند» (ایسنا، ۹۷۰۸۲۳۱۱۳۰۱) بحث فرار مالیاتی را به‌دلیل صدور صورت‌حساب صوری می‌داند؛ در حالی که در متن اصلی صدور صورت‌حساب صوری به دستگاه‌ها اطلاق نشده است. لذا ممکن است با ذکر معافیت برخی از مؤسسه‌ها از پرداخت مالیات، به ذهن کم‌آگاه مخاطب القا شود که یکی از دستگاه‌ها که صورت‌حساب صوری صادر می‌کند، سپاه است.

نکات مورد توجه درباره بازنمایی سپاه در پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران

- استفاده از تیتیرهای زیاد به‌صورت استنباطی و ایجاد عطش در خواننده، بدون فعل و به‌کارگیری جملات کوتاه و توییت‌ری و تیتیرهای سؤالی، از جمله جذابیت‌های این خبرگزاری است.

- بازنمایی عملکرد سپاه و جایگاه آن در این خبرگزاری به‌شدت ضعیف است؛ به‌خاطر اینکه این رسانه خبرگزاری زرد محسوب می‌شود که به دنبال حواشی پرچرب برای مخاطب است.

- بیشتر به انعکاس اخبار می‌پردازد تا تولید اخبار.

- در تیتیر اعلام نظر درباره یکی از نیروهای مسلح موجب می‌شود که خبر در ضمیر ناخودآگاه افکار عمومی با نیروهای مسلح دیگر تطبیق داده شود. برای نمونه به خبر زیر از پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران دقت کنید:

تیتیر: «روحانی در مراسم رژه روز ارتش: ارتش با آنکه سیاست را خوب می‌فهمد وارد بازی‌های سیاسی نشده است/ در هیچ فساد نامی از امیران ارتش وجود ندارد.» [متن: ارتش و سپاه همواره

دوشادوش یکدیگر در میدان ایستادگی، رزم، جنگ و خدمت برای مردم در زمان صلح عمل کرده‌اند و ایثار و فداکاری آن‌ها در کنار یکدیگر برای اعتلای این سرزمین بوده است] (عصر ایران، ۶۰۴۵۱۲).
- در این خبرگزاری برخلاف دو خبرگزاری دیگر انعکاس اخبار درباره سپاه برگرفته از منابع رسانه‌ای خارجی مانند رویترز، سی‌ان‌ان، واشنگتن تایمز و... به خوبی مشاهده می‌شود.

- به کارگیری تیترهای چندجمله‌ای در ارائه اخبار از جمله ویژگی‌هایی است که در پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران مشاهده می‌شود. این شیوه موجب می‌شود مخاطب قبل از خواندن متن اصلی، از بخش مهم خبر آگاه و مطلع شود.

نکات مورد توجه در مورد بازنمایی سپاه در خبرگزاری فارس

- بازنشر اطلاعات درباره سپاه در خبرگزاری فارس بیش از سایر خبرگزاری‌هاست.
- حمله به سپاه و جایگاه سپاه (سازمان و فرماندهان) به وضوح در اخبار بازنمایی و بازنشر شده است و به دنبال تحلیل کینه‌ورزی‌ها علیه سپاه است.
- بیشترین بازتاب و بازنشر اطلاعات درباره اهانت و کج رفتاری‌ها نسبت به منزلت سپاه صورت گرفته است.
- در مقابل انعکاس خبر در ایسنا درباره دخالت نکردن نهادهای فراقانونی در عالم سیاست، فارس در گفتگو با «علم‌الهدی» از دخالت سپاه در سیاست سخن می‌گوید.
- بازتاب زیاد در تیر ۱۳۹۰ درباره اهانت فتنه‌گران به «سرلشکر جعفری» که در این بازه زمانی، انعکاس خبر از خبرگزاری‌های دیگر دیده نمی‌شود.

- بازتاب منزلت و جایگاه سپاه در حوزه دفاعی امنیتی بیش از سایر حوزه‌هاست و این مسئله در رسانه‌های بررسی شده دیده می‌شود، حتی فارس. این مسئله از کم‌کاری یا اهمال‌کاری در برنامه‌های حوزه‌های مربوطه ناشی می‌شود؛ لذا به جایگاه سپاه در سازندگی، محرومیت‌زدایی و سایر مسائل کمتر پرداخته شده است که نگارنده آن را غفلت رسانه‌ای نام‌گذاری می‌کند.
- خبرگزاری فارس به جای بازتاب عملکرد سپاه، بیشتر خود را مشغول پاسخگویی به حمله‌های علیه سپاه کرده است.

- بازتاب رزمایش‌ها و عملیات سپاه علیه گروهک‌های تکفیری مثل پژاک، داعش و... نمود فراوانی دارد.

- آرشيو ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵ در خبرگزاری فارس خالی از مباحث سیاسی درباره سپاه است و با جست‌وجو در نوار ابزار، خبری یافت نشد.

- بیشترین حجم خبر در حوزه بین‌الملل، تقابل سپاه با آمریکا است.
- کمبود بازتاب رسانه‌ای سپاه در رسانه‌های خارج از ایران که می‌تواند یکی از راه‌های تأثیرگذاری و اقناع افکار عمومی داخلی باشد.
- تکیه اخبار فرهنگی این خبرگزاری بیشتر به روایت‌ها و خاطرات دفاع مقدس است تا موضع‌گیری‌ها، واکنش‌ها، انعکاس اخبار فرهنگی یا حتی تولید خبر فرهنگی. این اخبار بیشتر گزارش تحقیقی هستند تا خبر.
- تکیه بر انعکاس روایت‌ها و خاطرات دفاع مقدس در سرویس فرهنگی خبرگزاری‌ها نشان از ضعف خبرهای فرهنگی تازه در سطح سپاه دارد.
- حجم روایت‌ها و خاطرات دفاع مقدس در ایسنا بیشتر، اما در فارس ارائه اخبار در این باره بیشتر است.
- آشنایی با سپاه و فعالیت‌های سپاه در روز پاسدار از اخبار بسیار خوبی است که فارس از نگاه آئمه جمعه به آن پرداخته است.

بخش دوم: چالش‌ها و مقوم‌های منزلت اجتماعی سپاه در خبرگزاری ایسنا، فارس و پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران

به‌منظور ارزیابی این سه خبرگزاری با نگاهی تطبیقی و کلی، خبرهای آن‌ها جمع‌آوری شد. در ادامه به‌طور کلی، به مهم‌ترین چالش‌های منزلتی و مؤلفه‌های مقوم منزلت سپاه با ذکر نمونه اشاره شده است.

نقاط خاکستری در افکار عمومی به بازتابی سپاه که در محتوای رسانه‌های بررسی شده انعکاس یافته است

انعکاس مهم‌ترین موضع‌گیری‌ها به مسائل و چالش‌های تهدیدکننده و تضعیف‌کننده منزلت سپاه در افکار عمومی را «نقاط خاکستری» نام‌گذاری کرده‌ایم. این نقاط در لایه‌های باوری مردم از ناخودآگاه به خودآگاه دائماً در رفت‌وآمد و بحث و نتیجه‌گیری‌های نامستدل و غیر منطقی است. فضای عقیده جامعه به این نقاط دائماً دچار ناهماهنگی شناختی است که در این باره انعکاس اخبار و پاسخگویی رسانه‌ای بسیار مؤثر و کارساز است. از جمله این نقاط خاکستری که در گفتگوهای میان‌فردی در سطح جامعه شنیده می‌شود و منزلت اجتماعی سپاه را همچون آونگی بین خوب و بد انتقال می‌دهد، موارد زیر هستند. این موارد از جمله مواردی هستند که حساسیت و واکنش منابع رسانه‌ای سپاه (روابط عمومی، فرماندهان و خبرگزاری) را برانگیخته تا به‌منظور روشن‌شدن اذهان جامعه پاسخی قانع‌کننده بدهند.

موضوعات خاکستری	رسانه بررسی شده	کد خبر / تیترا خبر
حضور در عراق و سوریه	ایسنا	<p>۹۵۰۳۳۱۱۸۱۸۵ / سردار سلیمانی کی از عراق خارج می‌شود؟ [حجت‌الاسلام والمسلمین علی سعیدی در گفت‌وگو با برنامه «من طهران» شبکه خبری العالم تأکید کرد: تردیدی درباره حضور سردار سلیمانی در عراق نیست، دولت عراق اعلام کرده که وی به دعوت ما آمده است.]</p>
کمک و هزینه ایران در سوریه، عراق و یمن	عصر ایران	<p>۶۳۵۴۱۳ / حاشیه‌ای بر ادعای هزینه ۱۶ میلیارد دلاری ایران در سوریه، عراق و یمن! ۵۹۹۹۶۴ / [ترامپ مدعی شده: «سپاه پاسداران از سال ۲۰۱۲ شانزده میلیارد دلار از ثروت مردم ایران را صرف کمک به رژیم بشار اسد و حمایت از تروریست‌ها در سوریه، عراق و یمن کرده است.] ۵۷۴۷۷۸ / کاخ سفید: سپاه پاسداران در حمله موشکی به عربستان سعودی دخالت داشته عربستان: امیدواریم وارد جنگ مستقیم با ایران نشویم / موشک پرتاب شده به سمت ریاض ساخت ایران بود / این موشک به واسطه کارشناسانی از سپاه و حزب‌الله به یمن قاچاق شد ۵۷۳۹۹۲ / ادعای جدید آمریکا: ایران «ریال یمن» جعل می‌کند [وزارت خزانه‌داری آمریکا در بیانیه خود بدون ارائه مدرکی، مدعی شده ۲ فرد و ۴ شرکت تحریم شده شبکه جعل اسکناس، وابسته به سپاه هستند!] ۴۴۹۲۰۷ / فرمانده سپاه: سیاست ما اعزام نیروی گسترده به سوریه نیست / تهدیدات اصلی از مرزهای ایران دور شده است</p>
فارس		<p>واکنش فرمانده کل سپاه به تهدیدات نتانیاهو جمهوری اسلامی آنچه در سوریه دارد را حفظ خواهد کرد [جمهوری اسلامی ایران مستشاران نظامی و انقلابی و نیز تجهیزات و سلاح‌هایی که برای توانمندسازی مقاومت اسلامی در سوریه دارد را حفظ خواهد کرد] (۲۶ دی ۱۳۹۷).</p>

روز اعزام همسر به سوریه تنها ۳۰ هزار تومان پول داشتیم. گلایه‌های یک همسر شهید مدافع حرم از برخی شبهات	ایسنا	حقوق شهیدها
۹۵۱۰۱۷۰۴۹۶ / یک فعال سیاسی: رد صلاحیت روحانی غیر ممکن است [مبلغ تصریح کرد: در کشور یک‌سری نهادهای فرارقاتی داریم که غیر رقابتی هستند و اجازه ورود به منازعات سیاسی را ندارند. سپاه، ارتش، صداوسیما و نهادهای داوری جزء نهادها و سازمان‌های غیر رقابتی هستند.]	ایسنا	موضوع‌گیری سیاسی سپاه
۶۲۴۵۲۰ / نامه علی مطهری به سردار جعفری: سپاه در موضوع مذاکره با آمریکا باید تابع تصمیم مقامات عالی نظام باشد [اعلام نظر به نمایندگی از ملت باید توسط نماینده و منتخب ملت، یعنی رئیس‌جمهور انجام شود، نه هر مقامی.]	عصر بیان	حمایت سپاه از احمدی‌نژاد
۵۷۹۰۲۵ / نماینده رهبری در سپاه: برخی انحرافات احمدی‌نژاد هنوز به مردم گفته نشده/ عده‌ای طلبکار شدند که چرا در آن زمان از احمدی‌نژاد حمایت کردید؟ [حجت‌الاسلام علی سعیدی در جمع طلاب و روحانیان حوزه علمیه سمنان با بیان اینکه عده‌ای امروز طلبکار شدند گفت: «این افراد می‌گویند چرا در آن زمان از احمدی‌نژاد حمایت کردید؟ این در حالی است که طبیعی است تا مادامی که فرد در مسیر درست است باید از آن حمایت و پشتیبانی کرد و هر گاه به انحراف رفت باید در برابر آن موضع گرفت.»] ۱۶۵۳۲۷ / ارزیابی رسانه‌های آمریکایی از غیبت ۱۰ روزه احمدی‌نژاد: باخت و قدرت او کم خواهد شد [سوزان مالونی کارشناس امور ایران در مؤسسه بروکینگز واشنگتن درباره رفتار سپاه پاسداران در حمایت از رهبری و نظام در مقایسه با دفاع از اشخاص گفت: «سپاه پاسداران به‌جای دفاع از اشخاص، از کلیت نظام و رهبری دفاع می‌کند. سپاه هیچ‌گاه اعتبار خود را هزینه دفاع از فردی که ممکن است سیستم را به چالش بکشد نمی‌کند.»] ۲۳۷۸۰۰ / نماینده ولی‌فقیه در سپاه: احمدی‌نژاد عوض شده؛ نه ما علم غیب داشتیم، نه شورای نگهبان	عصر بیان	حمایت سپاه از احمدی‌نژاد

<p>۹۵۰۵۰۱۰۶۸۱۴/حقوقی که به سپاه بازگشت</p>	<p>ایسنا</p>	<p>حقوق نامتعارف در سپاه</p>
<p>۴۷۶۵۹۳/ سپاه: تکذیب حقوق نامتعارف فرماندهان سپاه/ دریافتی کارکنان سپاه نسبت به ناجا و ارتش، کمتر است/ معذوریت حفاظتی نبود، حتماً فیش حقوقی را منتشر می کردیم</p>	<p>عصر ایران</p>	
<p>۶۰۴۵۱۲/ روحانی در مراسم رژه روز ارتش: ارتش با آنکه سیاست را خوب می فهمد وارد بازی های سیاسی نشده است/ در هیچ فساد نامی از امیران ارتش وجود ندارد [ارتش و سپاه همواره دوشادوش یکدیگر در میدان ایستادگی، رزم، جنگ و خدمت برای مردم در زمان صلح عمل کرده اند و ایثار و فداکاری آن ها در کنار یکدیگر برای اعتلای این سرزمین بوده است.]</p>	<p>عصر ایران</p>	<p>اختلاس گریز بودن فرماندهان ارتش در مقایسه با سپاه</p>
<p>۴۵۱۲۲۷/ نماینده ولی فقیه در سپاه: سپاه در انتخابات دخالت ندارد ۲۶۰۱۴۹/ واکنش سخنگوی سپاه به اظهارات احمدی نژاد: اقدام اطلاعات سپاه در خصوص انتخابات نظام پزشکی کاملاً قانونی بوده است [به گزارش عصر ایران به نقل از روابط عمومی سپاه، سردار رمضان شریف مسئول روابط عمومی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در واکنش به برخی اظهارنظرها در زمینه دخالت نهادهای امنیتی و اطلاعاتی سپاه در امر انتخابات نظام پزشکی گفت: «اقدام اطلاعات سپاه در روند بررسی صلاحیت ها در انتخابات نظام پزشکی "قانونی" بوده و به درخواست مراجع قانونی صورت پذیرفته است.»]</p>	<p>عصر ایران</p>	<p>دخالت در انتخابات</p>
<p>مقایسه واکنش ها به زلزله در ژاپن و ایران [در زلزله ای که در آبان ۱۳۹۶ در کرمانشاه اتفاق افتاد، عملکرد سازمان های متولی در برابر این بحران نشان از آمادگی کم کشور داشت. هر چند ستاد مدیریت بحران تشکیل شد و نیروهای ارتش، سپاه و بسیج به منطقه فرستاده شدند و بسیاری از این نیروها، مخصوصاً ارتش، به بهترین شکل ممکن به کمک رسانی پرداختند....]</p>	<p>ایسنا</p>	<p>سپاه و زلزله کرمانشاه</p>

<p>پاسداران] را داد. /۹۶۰۷۲۵۱۴۲۵ روحانی به‌خوبی پاسخ ترامپ [درباره برجام و سپاه نام‌گذاری نخستین روستای موشکی ایران در /۹۶۰۵۱۶۰۹۴۷۱ مازندران / سردار حاجی‌زاده: سپاه به‌عنوان بزرگ‌ترین قدرت منطقه از دولت پشتیبانی می‌کند</p>	ایسنا	
<p>۵۹۱۹۲۲ / سخنگوی سپاه: حمله به نهاد ریاست‌جمهوری تروریستی نبود/ فردی می‌خواست صدای اعتراض را به گوش مسئولی برساند [سخنگو و مسئول روابط‌عمومی کل سپاه در واکنش به اینکه دبیر شورای عالی امنیت ملی به‌عنوان یک مسئول امنیتی کشور اعلام کرده ما موافق برداشتن بادیگاردها هستیم، نیز گفت: «سپاه تابع قوانین و مصوبات است و در این زمینه هم، چنانچه به سپاه پاسداران ابلاغیه‌ای برسد، ما آن را انجام می‌دهیم، تا امروز مصوبه در این مورد تغییر نکرده است.»] ۳۵۱۷۳۶ / ارزیابی پنتاگون از عملکرد یک‌ساله دولت روحانی [در این گزارش آمده است: از زمان ریاست‌جمهوری روحانی تبلیغات درباره قابلیت‌های نظامی ایران در رسانه‌های این کشور به‌ویژه در دو خبرگزاری مهر و ایرنا کاهش یافته است و مانورهای نظامی که در سال‌های گذشته امری معمول بوده است، به حداقل خود رسیده است... در این گزارش همچنین به نقش و تأثیر نیروهای قدس سپاه پاسداران در منطقه خاورمیانه تأکید شده و آمده است: نیروهای سپاه قدس همچنان به بازیگری و نفوذ خود در دیگر کشورهای منطقه ادامه می‌دهند.] ۲۹۵۹۰۱ / رئیس‌جمهور: سپاه، سپاه همه مردم باشد ۲۸۶۸۷۵ / مصاحبه محمد نوروز خیرنگار روزنامه شرق با سردار رمضان شریف، سخنگوی سپاه: به تعامل بهتر سپاه با دولت آینده خوش‌بین هستید؟ ۲۷۹۹۵۳ / سپاه پاسداران بیانیه داد: برای همکاری با دولت آینده آمادگی همه‌جانبه داریم</p>	عصر ایران	رئیس‌جمهور و سپاه

ایسنا	<p>۹۶۰۴۲۶۱۵۲۷۱ / سردار شریف: هجمه‌ها با کلیدواژه «ورود سپاه به عرصه اقتصادی» دنبال می‌شود</p>
عصر ایران	<p>۲۸۶۸۷۵ / [اینکه برخی در جریان مناظرات انتخاباتی حضور سپاه را در عرصه سازندگی خیلی برجسته می‌دانستند، به این دلیل است که تصور می‌کردند گفتن این حرف که «پای سپاه را از کارهای اقتصادی بیرون می‌کشیم» یک رأی‌آوری زیاد خواهد داشت. در حالی که ورود سپاه به این عرصه قانونی است؛ اما به این مسائل که مقتضای انتخابات بود ورود پیدا نکردیم.]</p>
فارس	<p>سخنگوی سپاه خبر داد سردار عبداللهی مشاور فرمانده کل سپاه است</p> <p>[سردار رمضان شریف با تکذیب فضا سازی رسانه‌ای دشمن در خصوص فرمانده سابق قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیاء <small>علیه‌السلام</small> گفت: «سردار عبداللهی در سمت مشاور فرمانده کل سپاه، در حال انتقال تجارب در مسیر سازندگی کشور بوده و فضا سازی رسانه‌ای دشمن در تخریب چهره سپاه محکوم به شکست است.»]</p> <p>(۱۵ آذر ۱۳۹۷)</p> <p>سردار جعفری در گفت‌وگو با فارس خبر داد: رونمایی از دستاورد اقتصادی معجزه‌گونه سپاه در سال ۹۰</p> <p>[نکته مهمی که باید به آن توجه شود، این است که سپاه در این عرصه به هیچ‌وجه به دنبال سود مادی نیست. جعفری افزود: البته این ماهیت کار اقتصادی است که سودآور باشد، ولی این سودآوری هدف ما در سپاه نیست؛ بلکه ما به دنبال کمک به دولت در خصوص سازندگی کشور هستیم.... فرمانده کل سپاه با اشاره به اینکه باید از همان اول سپاه را وارد این عرصه می‌کردند، اظهار داشت: این خبط در دوران سازندگی و اصلاحات صورت گرفت و اگر این کار شده بود امروز پیشرفت‌های بهتری داشتیم؛ اما متأسفانه دیر از سپاه خواسته شد... وی با اشاره به جوسازی‌ها و هجمه سنگین دشمن علیه اقدامات سازندگی سپاه، دلیل این حملات را حضور مؤثر سپاه در این صحنه‌ها دانست.]</p> <p>(۲ اردیبهشت ۱۳۹۰)</p>

۹۶۰۴۰۸۰۳۲۲۶ / احمد خاتمی: ولایت‌فقیه محور اتحاد در انقلاب اسلامی ایران است [نقد به یک سپاهی، نقد به کل سپاه نیست]	ایسنا	عملکرد نادرست یک پاسدار در مقابل عملکرد سازمانی
۹۵۰۵۰۱۰۵۴۹۹ / واکنش محسن رضایی به داستان‌پردازی‌ها از دعوای ارتش و سپاه	ایسنا	دعوی ارتش و سپاه
امیر موسوی: اجازه نمی‌دهیم اتحاد ارتش و سپاه را سست کنند/ دغدغه معیشتی ارتش در برنامه ۵ ساله رفع می‌شود (۴ شهریور ۱۳۹۶)	فارس	سپاه و حوزه علمیه
۶۲۷۷۶۳ / بیانیه سپاه درباره تجمع فیضیه قم و شعار تهدیدآمیز: خودجوش بود؛ ما دخالتی نداشتیم / محکومیت برخی شعارها و دست‌نوشته‌ها	عصر ایران	سپاه و خشکسالی
۵۹۹۹۶۴ / پیام تبریک نوروزی سراسرحمله ترامپ علیه جمهوری اسلامی و سپاه [ادعای ترامپ: ۲۵ قرن پیش، داریوش بزرگ از خدا خواست که ایران را از سه خطر ارتش‌های مهاجم، خشکسالی و دروغ حفظ کند. امروز، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران نماینده هر سه آن‌هاست!]	عصر ایران	نابودی حاکمیت داعش
۵۷۴۴۴۲ / فرمانده کل سپاه: آنچه اعلام شد، نابودی کامل و صددرصدی داعش نیست، بلکه نابودی حاکمیت داعش است	عصر ایران	سپاه و حقوق‌های نجومی
۴۸۱۱۲۲ / سردار جعفری: بازداشت‌های اخیر توسط «سازمان اطلاعات سپاه» فقط به حقوق‌های نجومی مرتبط نیست / حضور برخی سیاسیون در شبکه بزرگ فساد بانکی	عصر ایران	تعامل سپاه با دولت‌ها از ابتدای انقلاب تاکنون
۲۸۶۸۷۵ / سپاه در حوادث پس از انتخابات ۸۸ اشتباهی نکرد [سردار رمضان شریف، سخنگوی سپاه، در مصاحبه با محمد نوروز خبرنگار روزنامه شرق، به سؤالات متنوعی درباره گذشته، حال و آینده تعامل سپاه پاسداران با دولت‌ها پرداخته است.]	عصر ایران	

<p>خبرها و پیامک‌هایی درباره حمایت سردار سلیمانی از بعضی کاندیداها</p>	<p>عصر ایران</p>	<p>۲۸۶۸۷۵/سپاه در حوادث پس از انتخابات ۸۸ اشتباهی نکرد</p> <p>[سردار رمضان شریف، سخنگوی سپاه، در مصاحبه با محمد نوروز خبرنگار روزنامه شرق، به سؤالات متنوعی درباره گذشته، حال و آینده تعامل سپاه پاسداران با دولت‌ها پرداخته است.]</p>
	<p>عصر ایران</p>	<p>۱۷۳۳۳۷/ تحلیل روزنامه جمهوری اسلامی از «سپاه و سیاست»</p> <p>[در پی مطرح شدن مباحث مربوط به حضور یا عدم حضور نظامیان در عرصه سیاست، روزنامه جمهوری اسلامی در مقاله‌ای تحت عنوان «سپاه و سیاست» مفصل به این موضوع پرداخت...]. [متأسفانه اظهارنظرهایی که درباره موضوع مهم و حساس ورود سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به مسائل سیاسی می‌شود، عموماً فاقد استدلال‌های مبنایی و جداکردن موضوعات از همدیگر است.]</p>
<p>حضور سپاه در عرصه سیاست</p>	<p>فارس</p>	<p>آیت‌الله علم‌الهدی در گفت‌وگو با فارس: امام <small>عنه</small> هیچ‌گاه نفرمودند سپاه در عرصه سیاست دخالت نکند</p> <p>[امام هیچ‌گاه نفرموده‌اند که سپاه در عرصه سیاست دخالت نکند، بلکه ایشان فرمودند که در احزاب سیاسی و مقوله انتخابات وارد نشود و طرف‌دار کاندیدای خاصی نباشد و این موضوع در صحیفه امام موجود است.] [۲۰ تیر ۱۳۹۰]</p> <p>لاریجانی در دیدار نماینده ولی‌فقیه در سپاه پاسداران: حفظ سپاه از اولویت‌های همه یاران انقلاب است/ تأکید بر اهمیت جایگاه والای سپاه</p> <p>[در این دیدار حاجی صادقی گزارشی از برنامه‌های جدید نمایندگی ولی‌فقیه در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی برای ارتقای سطح آگاهی دینی پاسداران و بسیجیان ارائه نمودند و با اشاره به سوابق پاسداران در علاقه‌مندی به مباحث ایدئولوژیک از ابتدای انقلاب اسلامی، کوشش فعلی را در راستای افزایش بصیرت دینی آن‌ها و افزایش فضای معنوی در سپاه و دوری‌گزینی از واردشدن به دسته‌بندی‌ها و جناح‌بندی‌های سیاسی عنوان کرد.] [۱۴ مهر ۱۳۹۷].</p>

سپاه و فتنه ۸۸	عصر ایران	۲۸۶۸۷۵ / سپاه در حوادث پس از انتخابات ۸۸ اشتباهی نکرد ۱۷۱۵۴۶ / سردار جعفری: قوه قضائیه برخورد با جریان انحرافی را بر عهده سپاه گذاشته است / بازگشت خاتمی به عرصه سیاسی به موضع‌گیری‌هایش بستگی دارد
سپاه و خاتمی	فارس	الهیان در گفت‌وگو با فارس: سپاه وظیفه دارد با جریان برانداز داخلی همچون دشمن خارجی برخورد کند (۱۹ تیر ۱۳۹۰)
اهانت به فرماندهان سپاه	عصر ایران	۱۷۱۵۴۶ / سردار جعفری: بازگشت خاتمی به عرصه سیاسی به موضع‌گیری‌هایش بستگی دارد
سپاه رقیب بخش خصوصی	فارس	حجت‌الاسلام موسوی در گفت‌وگو با فارس: تداوم حرکت نظام در مسیر آرمان‌ها مدیون رشادت‌های سپاه است [حجت‌الاسلام سید ناصر موسوی، نماینده مردم فلاورجان در مجلس شورای اسلامی، در گفت‌وگو با خبرنگار پارلمانی خبرگزاری فارس با اشاره به نامه محمدرضا خاتمی خطاب به فرمانده سپاه، گفت: «جا دارد که از سردار جعفری به‌خاطر اعلام اینکه اصلاح‌طلبان برای حضور در عرصه‌های سیاسی باید مرز خود را با فتنه‌گران روشن کنند، تشکر کنم»] (۲۱ تیر ۱۳۹۰).
سپاه	فارس	حجت‌الاسلام سبحانی‌نیا در گفت‌وگو با فارس: اهانت به سرلشکر جعفری ناشی از کینه‌ورزی‌های تاریخی به سپاه است (۱۹ تیر ۱۳۹۰)
	فارس	فرمانده قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیا در گفت‌وگو با فارس خبر داد: افزایش ۵۴ درصدی ظرفیت تولید بنزین کشور توسط قرارگاه / ۴۱ درصد به ظرفیت ریلی افزودیم [قرارگاه خاتم رقیب بخش خصوصی نیست. اتفاقاً ما پیمانکاران زیادی داریم، قرارگاه خاتم در پروژه‌هایی که بخش خصوصی علاقه‌ای به حضور ندارد، یا ابهامی داشته باشد، حضور می‌یابد؛ خاستگاه قرارگاه خاتم سازندگی کشور پس از جنگ تحمیلی است.]

<p>سپاه و حمله به نفت کش های عربستان</p>	<p>فارس</p>	<p>در آستانه نشست شورای همکاری خلیج فارس صورت گرفت/ تحریف یک مصاحبه توسط العربیه برای تخریب چهره سپاه پاسداران</p> <p>[شبکه العربیه عربستان در آستانه نشست شورای همکاری خلیج فارس درباره مصاحبه ملکوتیان با رجانویز این گونه تیتراژ زد: «کارشناس برجسته سپاه پاسداران خواستار هدف قراردادن چاه های نفت عربستان و بحرین شد»، این در حالی است که ملکوتیان سخنگوی سپاه پاسداران یا از مقامات این نهاد نظامی و امنیتی کشورمان نیست. خیر جهت دار العربیه بازتاب گسترده ای در کشورهای عربی داشته است؛ به طوری که این خبر تنها در سایت این شبکه نزدیک به ۳۰ هزار مورد بازدید داشته و بارها در بخش های خبری مختلف این شبکه پخش شده است.]</p>
<p>بسته شدن مرز سیف سقر کردستان</p>	<p>فارس</p>	<p>سردار رجبی: سپاه هیچ نقشی در بسته شدن مرز سیف سقر ندارد/ کسانی که بستن مرز را به سپاه ربط می دهند، بدخواه سپاه هستند (۲۰ خرداد ۱۳۹۷)</p>

- مهم‌ترین موضوعات و مسائل مطرح و تقویت‌کننده منزلت سپاه که در رسانه‌های بررسی‌شده، انعکاس یافته است:

موضوعات تقویت‌کننده	رسانه بررسی‌شده	کد خبر / تیتراژ خبر
	ایسنا	۹۵۰۳۱۷۱۲۳۴۳ / آتش‌سوزی در بمو و دشت ارژن مهار شد
خدمت‌رسانی و محرومیت‌زدایی	فارس	<p>- با حضور سرلشکر جعفری نمایندگانه دستاوردهای قرارگاه محرومیت‌زدایی نیروی زمینی سپاه افتتاح شد (۲۵ دی ۱۳۹۷)</p> <p>- گزارش ویدئویی فارس فیلم / تحویل ۲۷ واحد مسکونی به زلزله‌زدگان کرمانشاه با حضور فرمانده کل سپاه و خانواده‌های شهیدای مدافع حرم (۶ اردیبهشت ۱۳۹۷)</p> <p>فرمانده قرارگاه خاتم‌الانبیاء: [در زلزله کرمانشاه در ۳۵ روز، طراحی و نصب ۸۳۵۰ دستگاه کانکس ۱۶ متری توسط قرارگاه خاتم انجام شد].</p> <p>- مشارکت سپاه و وزارت نیرو برای ترویج فرهنگ صحیح مدیریت مصرف آب و برق (۳۱ خرداد ۱۳۹۷)</p> <p>- رئیس سازمان بسیج سازندگی خبر داد: ایجاد ۱۵۰ هزار واحد کوچک اقتصاد مقاومتی در روستاها توسط بسیج سازندگی (۱۴ مهر ۱۳۹۷)</p> <p>- رئیس کمیته امداد: سپاه ۱۰۰۰ واحد مسکونی برای مددجویان استان بوشهر ایجاد می‌کند (۱۱ اردیبهشت ۱۳۹۷)</p> <p>- ماموستا شیخی اعلام کرد: ابراز رضایت مردم اهل سنت ثلاث باباجانی از اهدای جهیزیه توسط سپاه (۲۳ فروردین ۱۳۹۷)</p> <p>- با حضور جانشین فرمانده سپاه تهران انجام شد: افتتاح ۲ پروژه فرهنگی ورزشی در پردیس / توسعه مراکز ورزشی از اهداف سپاه است (۲۴ خرداد ۱۳۹۷)</p>

<p>۶۳۳۸۶۶ / حمله موشکی سپاه علیه داعش به انتقام حادثه تروریستی اهواز</p>	<p>عصر ایران</p>	
<p>واکنش فرمانده کل سپاه به تهدیدات نتانیاها: جمهوری اسلامی آنچه در سوریه دارد را حفظ خواهد کرد/ از موشک‌های نقطه‌زن ایران بترسید (۲۶ دی ۱۳۹۷) مقام پنتاگون: موشک‌های ایران در سه مایلی نیروهای آمریکایی فرود آمدند (۹ مهر ۱۳۹۷) بازتاب سیلوه‌های زیرزمینی پرتاب موشک ایران در رسانه‌های آلمانی‌زبان (۷ تیر ۱۳۹۰)</p>	<p>فارس</p>	<p>موشک‌ها</p>
<p>۶۲۰۰۲۱ / پمپئو: سلیمانی مایه دردسر آمریکاست ۵۷۶۵۳۷ / رئیس سیا: از بازنگردن نامه‌ام توسط سردار سلیمانی ناراحت نشدم [پمپئو افزود: او ظاهراً نامه را حتی باز نکرده و نخوانده است. اگر صادقانه بگویم، این کار او ناراحت‌م نکرد.] ۴۹۳۹۱۶ / قاسم سلیمانی: تا آخر عمر در جایگاه «سربازی» خواهیم بود/ مردم به اظهارات تفرقه‌افکنانه دشمنان اعتنا نکنند</p>	<p>عصر ایران</p>	<p>سردار سلیمانی و نیروی قدس</p>
<p>مره‌صدق در گفت‌وگو با فارس: آرامنه و آشوری‌های عراق و سوریه ممنون سردار سلیمانی به خاطر دفاع از آن‌ها هستند (۱۹ شهریور ۱۳۹۷) گزارش فارس از خطبه‌های نماز جمعه سراسر کشور تأکید بر نقش اساسی سپاه پاسداران در مقابله با توطئه‌های دشمنان / درخشش واقعی سردار ایرانی مقابل صدها ژنرال پوشالی (۳۱ فروردین ۱۳۹۷)</p>	<p>فارس</p>	

<p>۹۶۰۵۲۵۱۵۹۳۳/ سخنگوی سپاه اعلام کرد: سپاه عملیات مستقل زمینی در سوریه نداشته است/ انتقام سخت از داعش در دستور کار است</p> <p>۹۶۰۳۲۹۱۶۲۹۲/ پاسخ دندان شکن سپاه به تروریست‌ها در دیرالزور</p>	ایسنا	
<p>۵۸۹۰۸۹/ درگیری سپاه با داعش در غرب کشور/ ۱۸ داعشی دستگیر شدند/ ۳ پاسدار به شهادت رسیدند</p>	عصر ایران	قتل عام داعشی‌ها
<p>امیر حاتمی در حاشیه جلسه دولت: حمله موشکی سپاه مرحله‌ای از پاسخ به تروریست‌ها بود (۱۱ مهر ۱۳۹۷)</p> <p>واکنش نتانیاهو به شعار «مرگ بر اسرائیل» روی موشک‌های ایران برای حمله به تروریست‌ها (۹ مهر ۱۳۹۷)</p>	فارس	
<p>۳۵۲۳۱۴/ در پاسخ به عصر ایران سکوت «آلن ایر» درباره سرنگونی پهپاد اسرائیلی در ایران</p> <p>[خبرنگار عصر ایران در همین رابطه از آلن ایر، سخنگوی وزارت خارجه آمریکا پرسید: اخیراً پهپاد متعلق به اسرائیل در حوالی نطنز سرنگون شده است، اما گفته می‌شود این پهپاد از طریق ناو هواپیمابر آمریکا که در منطقه مستقر است وارد عملیات شده است که ایر در پاسخ به این موضوع گفت: در حال حاضر در این رابطه حرفی ندارم.]</p> <p>۳۵۲۰۷۲/ سرنگونی یک پهپاد اسرائیلی توسط پدافند سپاه/ بخش‌هایی از پهپاد سالم است/ جزئیات، دوشنبه اعلام می‌شود/ خودداری ارتش اسرائیل از واکنش</p>	عصر ایران	تسلط بر پهپادها و هواپیماهای جاسوسی آمریکا و اسرائیل
<p>امام جمعه ایلام: شکار هواپیمای جاسوسی توسط سپاه بزرگ‌ترین شکست آمریکاست (۱۸ آذر ۱۳۹۰)</p>	فارس	

<p>۹۵۰۵۰۱۱۷۱۸۳ / یک مقام امنیتی اطلاعات سپاه کردستان خبر داد ۹۵۰۳۱۷۱۶۰۱۶ / متوقف کردن خودروی مشکوک دیپلمات‌های فرانسه و انگلیسی در کردستان سپاه ثارالله کرمان خبر داد: دستگیری یکی از سرشبکه‌های اصلی مؤسسات معاند [روابط عمومی سپاه ثارالله استان کرمان طی اطلاعیه‌ای اعلام کرد: نازنین زاغری تبعه ایرانی انگلیسی که توسط سازمان اطلاعات سپاه ثارالله کرمان دستگیر شده بود، در پروژه‌های براندازی مشارکت داشته است.]</p>	ایسنا	سرویس اطلاعاتی قوی
<p>سردار فدوی عنوان کرد: در ماندگی دشمن از اشراف اطلاعاتی بالای سپاه پاسداران (۲۴ مرداد ۱۳۹۰)</p>	فارس	
<p>مراسم تشییع پیکر شهید حججی برگزار شد/ مردم ایران قاتلان اصلی شهید حججی را فراموش نخواهند کرد برگزاری بیش از ۲۰ هزار یادواره شهیدا در سال گذشته</p>	ایسنا	شهیدا
<p>سرلشکر جعفری در اربعین شهدای غدیر عنوان کرد: تماس دانشجویان و پژوهشگران با سپاه و درخواست ادامه راه شهید طهرانی مقدم (۳۰ آذر ۱۳۹۰)</p>	فارس	
<p>امنیت زائران اربعین در سال ۹۳ چگونه برقرار شد؟ ۹۶۰۹۰۵۰۲۵۳۷ / معاون فرهنگی و اجتماعی سپاه: منتظر کوچک‌ترین خطا از طرف دشمن هستیم که کار را تمام کنیم ۹۵۰۳۱۷۱۳۹۷۶ / روابط عمومی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) سپاه اعلام کرد: انهدام یک تیم پنج نفره گروهک تروریستی پژاک در شمال غرب کشور</p>	ایسنا	امنیت

۴۷۷۷۱۱ / فرمانده تفنگداران دستگیر شده آمریکایی در ایران: نمی‌خواستیم توافق اتمی به هم بخورد	عصر ایران	امنیت
فرمانده سپاه پاسداران در گفت‌وگو با المسیره: توانایی ایران در دفاع از آسیای غربی در دوره ترامپ، به کمتر از ۱۲ دقیقه کاهش یافته است (۲۰ مهر ۱۳۹۷)	فارس	
۵۷۳۹۹۵ / سردار رحیم صفوی: تا سال ۲۰۳۰ «آل سعود» وجود نخواهد داشت	عصر ایران	نابودی آل سعود
۶۳۴۵۳۳ / توصیه سردار سلامی به نتانیاهو: شنا در مدیریتانه را تمرین کن / به‌زودی هیچ راهی جز به دریا گریختن ندارید [فارس: عطوان: اسرائیل توصیه ژنرال سلامی را جدی بگیرد. (۱۵ مهر ۱۳۹۷)] ۶۰۰۰۰۵ / نماینده ولی فقیه در سپاه: آماده فتح بیت‌المقدس و نابودی رژیم صهیونیستی هستیم ۴۷۷۵۳۱ / سردار سلامی: ۱۰۰ هزار موشک از لبنان آماده پرتاب به سمت رژیم صهیونیستی است	عصر ایران	نابودی اسرائیل
۶۱۸۸۵۵ / فرمانده ارتش سپاه: لازم باشد، اجازه خروج نفت از طریق تنگه هرمز به دنیا را نمی‌دهیم	عصر ایران	تنگه هرمز و سپاه
بازتاب ادعای پنتاگون درباره رزمایش بزرگ ایران در تنگه هرمز در رسانه‌های جهان (۱۱ مرداد ۱۳۹۷)	فارس	
۶۱۴۶۱۲ / اتفاق عجیب در پارلمان کانادا: توقف عادی‌سازی روابط با ایران و قرارداد سپاه در فهرست سازمان‌های تروریستی! ۵۶۴۵۳۰ / فرمانده سپاه: اگر آمریکا سپاه را گروه تروریستی بداند، سپاه نیز ارتش آمریکا را همسنگ داعش در نظر خواهد گرفت	عصر ایران	قراردادن سپاه در فهرست سازمان‌های تروریستی
سی‌ان‌ان: کاخ سفید در حال ارزیابی موضوع تروریستی خواندن سپاه پاسداران است (۱۲ تیر ۱۳۹۷)	فارس	
۵۶۵۸۲۸ / ترامپ: تحریم‌های سرسختانه‌ای را علیه سپاه اعمال می‌کنیم	عصر ایران	لغو برجام و تحریم علیه سپاه

<p>۵۴۹۷۸۱/ آمریکا: از هدف قرار گرفتن نیروهایمان در عراق توسط سپاه نگران هستیم/ باید آماده باشیم</p> <p>۴۹۲۱۶۹/ وزارت دفاع آمریکا: قایق سپاه در ۹۰ متری ناو آمریکایی [مارک تونر سخنگوی وزارت امور خارجه آمریکا با اشاره به مواجهه قایق‌های سپاه با ناو آمریکایی در خلیج فارس گفت: «این حوادث و این نوع اقدامات مایه نگرانی است و می‌تواند بی‌آنکه لازم باشد تنش بین ایران و آمریکا را افزایش داده و سبب تنش‌های بیشتر منطقه‌ای شود.»]</p>	عصر ایران	نگرانی آمریکا از سپاه
<p>۴۹۳۹۱۶/ قاسم سلیمانی: تا آخر عمر در جایگاه «سربازی» خواهیم بود/ مردم به اظهارات تفرقه‌افکنانه دشمنان اعتنا نکنند</p>	عصر ایران	کاندیدای ریاست جمهوری سردار سلیمانی
<p>۲۸۴۸۰۰/ احمد بخشایشی در گفتگو با عصر ایران: مرسی باید در کنار ارتش مصر، نهادی مانند سپاه ایجاد می‌کرد</p>	عصر ایران	سپاه الگویی برای سایر کشورها
<p>محسن رفیق دوست در یادواره ۵۱۲ شهید آماد و پشتیبانی اصفهان: سپاه پاسداران و حزب‌الله نمونه بارز الگو برای بیداری اسلامی در سایر کشورهاست (۲۴ آذر ۱۳۹۰)</p>	فارس	

ب: تحلیل کمی

از سال ۱۳۷۷ به این سو تمام خبرگزاری‌هایی که در عرصه اطلاع‌رسانی تأسیس شده‌اند، در محیط مجازی و اینترنتی شکل گرفته‌اند تا به‌عنوان یکی از منابع مهم خبری برای سایر بنگاه‌های اطلاع‌رسانی تبدیل شوند. به همین خاطر، بررسی تحلیل محتوای این خبرگزاری‌ها به ارائه چشم‌اندازی از نقش و تأثیرگذاری آن‌ها بر فضای افکار عمومی جامعه نسبت به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منجر می‌شود. بی‌تردید هر خبرگزاری بر اساس سیاست‌های خبری خود مبتنی بر یک الگوی مشخص به تولید خبر و انعکاس اخبار برای مخاطبان می‌پردازد. از این رو، به‌منظور تعیین مصادیقی از میزان بهره‌گیری تکنیک‌های خبری در چارچوب جدول تکنیک‌های ارائه اخبار، سه خبرگزاری ایسنا، فارس و پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران مورد تحلیل کمی قرار می‌گیرند. به همین منظور تحلیل محتوای کمی بر تکنیک‌های ارائه اخبار مرتبط با سپاه به تفکیک سه خبرگزاری ایسنا، عصر ایران و فارس ارائه می‌شود:

استخراج و توصیف یافته‌ها در خبرگزاری ایسنا

۱۳۳

تحلیل محتوای بازتابی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ..

درصد	فراوانی		درصد	فراوانی	
لحن ارائه خبر			منبع خبر		
۴۰,۶	۱۳	انتقادی	۶۸,۸	۲۲	خبرگزاری داخلی (ایسنا)
۵۹,۴	۱۹	رسمی روزنامه‌های	۳۱,۲	۱۰	سایر خبرگزاری‌های داخلی
۱۰۰,۰	۳۲	جمع			
شرح نگاه خبر (مورد اشاره)			۱۰۰	۳۲	جمع
فرماندهان سپاه			موضوع خبر		
۲۸,۱	۹		اقتصادی داخلی		
۳,۱	۱	بسیج	۶,۳	۲	
۱۲,۵	۴	رده‌های سپاه	۱۸,۸	۶	سیاسی داخلی
۵۶,۳	۱۸	سپاه بطور کلی	۶,۳	۲	سیاسی خارجی
۱۰۰	۳۲	جمع	۳,۱	۱	اجتماعی داخلی
نحوه ارائه خبر			۲۸,۱	۹	فرهنگی داخلی
۶,۳	۲	تیترو لید	۳۱,۳	۱۰	دفاعی امنیتی داخلی
۹۳,۸	۳۰	تیترو، لید، عکس و مطلب	۶,۳	۲	دفاعی امنیتی خارجی
۱۰۰,۰	۳۲	جمع	۱۰۰	۳۲	جمع
مکان رویداد			ارزش‌های خبری		
تهران			۴۰,۶	۱۳	شهرت
۳,۱	۱		۳,۱	۱	درب‌گیری
۲۸,۱	۹	ایران و جهان	۴۰,۶	۱۳	برخورد
۲۵,۰	۸	شهرستان	۹,۴	۳	فراوانی
۴۳,۸	۱۴	ایران به‌طور کلی	۳,۱	۱	مجاورت معنوی
۱۰۰,۰	۳۲	جمع	۳,۱	۱	ترکیبی
واژه سپاه در تیترو			۱۰۰,۰	۳۲	جمع

۳۷,۵	۱۲	وجود دارد	سابقه خبر		
۶۲,۵	۲۰	وجود ندارد	۹۶,۹	۳۱	دارای پیشینه
۱۰۰,۰	۳۲	جمع	۳,۱	۱	بدون پیشینه
		واژه سپاه در لید	۱۰۰,۰	۳۲	جمع
۷۱,۹	۲۳	وجود دارد	تکنیک‌های خبری		
۲۸,۱	۹	وجود ندارد	۱۸,۸	۶	برجسته‌سازی
۱۰۰,۰	۳۲	جمع	۲۵,۰	۸	انگاره‌سازی
		تعداد تکرار واژه سپاه در متن	۲۱,۹	۷	پیشینه‌سازی
۳۷,۵	۱۲	۰۰۰	۱۵,۶	۵	اسطوره‌سازی
۲۵,۰	۸	۱,۰۰	۱۸,۸	۶	بحران‌سازی
۱۸,۸	۶	۲,۰۰	۱۰۰,۰	۳۲	جمع
۳,۱	۱	۳,۰۰	عنصر برجسته خبری		
۳,۱	۱	۴,۰۰	۱۵,۶	۵	چه؟
۳,۱	۱	۶,۰۰	۹,۴	۳	چگونه؟
۳,۱	۱	۱۰,۰۰	۳,۱	۱	کی؟
۳,۱	۱	۱۸,۰۰	۳,۱	۱	کجا؟
۳,۱	۱	۲۶,۰۰	۴۶,۹	۱۵	چه کسی؟
۱۰۰,۰	۳۲	جمع	۳,۱	۱	چرا؟
			۱۸,۸	۶	پیامد؟
			۱۰۰,۰	۳۲	جمع

استخراج و توصیف یافته‌ها در پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران

درصد	فراوانی		درصد	فراوانی	
		لحن ارائه خبر	منبع خبر		
۲۸,۱	۹	انتقادی	۳,۱	۱	روزنامه‌ها
۷۱,۹	۲۳	رسمی روزنامه‌ای	۱۵,۶	۵	پایگاه تحلیلی خبری داخلی (عصر ایران)
۱۰۰	۳۲	جمع			سایر خبرگزاری‌ها (داخلی و خارجی)
		شرح نگاه خبر (مورد اشاره)	۸۱,۲	۲۶	
۳۱,۳	۱۰	فرماندهان سپاه	۱۰۰	۳۲	جمع

۶,۳	۲	رده‌های سپاه	موضوع خبر		
۶۲,۵	۲۰	سپاه بطور کلی	۶,۳	۲	اقتصادی داخلی
۱۰۰	۳۲	جمع	۳,۱	۱	اقتصادی خارجی
نحوه ارائه خبر			۲۱,۹	۷	سیاسی داخلی
۶۲,۵	۲۰	تیترو لید	۳۷,۵	۱۲	سیاسی خارجی
۳۷,۵	۱۲	تیترو، لید، عکس و طلب	۹,۴	۳	اجتماعی داخلی
۱۰۰,۰	۳۲	جمع	۳,۱	۱	فرهنگی داخلی
مکان رویداد			۱۲,۵	۴	دفاعی امنیتی داخلی
۲۵,۰	۸	ایران و جهان	۶,۳	۲	دفاعی امنیتی خارجی
۹,۴	۳	جهان	۱۰۰,۰	۳۲	جمع
۶,۳	۲	شهرستان	ارزش‌های خبری		
۵۹,۴	۱۹	ایران به‌طور کلی	۱۲,۵	۴	شهرت
۱۰۰,۰	۳۲	جمع	۲۵,۰	۸	درب‌گیری
واژه سپاه در تیترو خبر			۳۴,۴	۱۱	برخورد
۶۸,۸	۲۲	وجود دارد	۶,۳	۲	فراوانی
۳۱,۳	۱۰	وجود ندارد	۹,۴	۳	شگفتی
۱۰۰,۰	۳۲	جمع	۱۲,۵	۴	ترکیبی
واژه سپاه در لید خبر			۱۰۰,۰	۳۲	جمع
۳۷,۵	۱۲	وجود دارد	سابقه خبر		
۶۲,۵	۲۰	وجود ندارد	۷۸,۱	۲۵	دارای پیشینه
۱۰۰,۰	۳۲	جمع	۲۱,۹	۷	بدون پیشینه
تکرار واژه سپاه در متن			۱۰۰,۰	۳۲	جمع
۳,۱	۱	...	تکنیک‌های خبری		
۱۲,۵	۴	۱,۰۰	۴۳,۸	۱۴	انگاره‌سازی
۹,۴	۳	۲,۰۰	۶,۳	۲	پیشینه‌سازی
۱۲,۵	۴	۳,۰۰	۶,۳	۲	اسطوره‌سازی

بحران‌سازی	۹	۲۸,۱	۴,۰۰	۲	۶,۳
سیاه‌نمایی	۵	۱۵,۶	۵,۰۰	۳	۹,۴
جمع	۳۲	۱۰۰	۶,۰۰	۱	۳,۱
عنصر برجسته خبری					
چه؟	۳	۹,۴	۸,۰۰	۲	۶,۳
کجا؟	۲	۶,۳	۱۱,۰۰	۱	۳,۱
چه کسی؟	۱۱	۳۴,۴	گفتگو یا بیانیه	۱۰	۳۱,۳
چرا؟	۶	۱۸,۸	جمع	۳۲	۱۰۰,۰
پیامد؟	۱۰	۳۱,۳			
جمع	۳۲	۱۰۰,۰			

استخراج و توصیف یافته‌ها در خبرگزاری فارس

منبع خبر	فراوانی	درصد	لحن ارائه خبر	فراوانی	درصد
خبرگزاری داخلی (فارس)	۲۹	۹۰,۶	رسمی	۳۱	۹۶,۹
سایر خبرگزاری‌ها	۳	۹,۴	طنز	۱	۳,۱
جمع	۳۲	۱۰۰	جمع	۳۲	۱۰۰
موضوع خبر	فراوانی	درصد	شرح نگاه خبر (مورد اشاره)	فراوانی	درصد
اقتصادی داخلی	۳	۹,۴	فرماندهان سپاه	۴	۱۲,۵
سیاسی داخلی	۷	۲۱,۹	مراکز سپاه	۱	۳,۱
سیاسی خارجی	۲	۶,۳	رده‌های سپاه	۲	۶,۳
اجتماعی داخلی	۷	۲۱,۹	سپاه به‌طور کلی	۲۵	۷۸,۱
فرهنگی داخلی	۴	۱۲,۵	جمع	۳۲	۱۰۰

نحوه ارائه خبر			۲۵,۰	۸	دفاعی امنیتی داخلی
۱۰۰	۳۲	تیتیر، لید، عکس و مطلب	۳,۱	۱	دفاعی امنیتی خارجی
۱۰۰,۰	۳۲	جمع	۱۰۰,۰	۳۲	جمع
مکان رویداد			ارزش‌های خبری		
۳,۱	۱	تهران	۱۸,۸	۶	شهرت
۶,۳	۲	ایران و جهان	۲۵,۰	۸	درب‌گیری
۴۰,۶	۱۳	شهرستان	۲۱,۹	۷	برخورد
۵۰,۰	۱۶	ایران به‌طور کلی	۳,۱	۱	فراوانی
۱۰۰,۰	۳۲	جمع	۹,۴	۳	شگفتی
واژه سپاه در تیتیر خبر			۱۵,۶	۵	مجاورت معنوی
۸۴,۴	۲۷	وجود دارد	۶,۳	۲	ترکیبی
۱۵,۶	۵	وجود ندارد	۱۰۰,۰	۳۲	جمع
۱۰۰,۰	۳۲	جمع	سابقه خبر		
واژه سپاه در لید خبر			۸۷,۵	۲۸	دارای پیشینه
۸۴,۴	۲۷	وجود دارد	۱۲,۵	۴	بدون پیشینه
۱۵,۶	۵	وجود ندارد	۱۰۰,۰	۳۲	جمع
۱۰۰,۰	۳۲	جمع	تکنیک‌های خبری		
تکرار واژه سپاه در متن			۳۱,۳	۱۰	برجسته‌سازی
۱۵,۶	۵	۱	۱۸,۸	۶	انگاره‌سازی
۲۱,۹	۷	۲	۲۵,۰	۸	پیشینه‌سازی
۶,۳	۲	۳	۳,۱	۱	اسطوره‌سازی
۹,۴	۳	۴	۱۸,۸	۶	بحران‌سازی
۶,۳	۲	۵	۳,۱	۱	سیاه‌نمایی
۳,۱	۱	۶	۱۰۰	۳۲	جمع

عنصر برجسته خبری			۷	۴	۱۲,۵
چه؟	۷	۲۱,۹	۸	۱	۳,۱
چگونه؟	۱	۳,۱	۹	۱	۳,۱
کجا؟	۱	۳,۱	۱۰	۱	۳,۱
چه کسی؟	۹	۲۸,۱	۱۲	۱	۳,۱
چرا؟	۳	۹,۴	۱۳	۱	۳,۱
پیامد؟	۱۱	۳۴,۴	۱۵	۱	۳,۱
جمع	۳۲	۱۰۰,۰	۱۸	۱	۳,۱
			۲۱	۱	۳,۱
			جمع	۳۲	۱۰۰,۰

نتیجه گیری:

در بخش تحلیل محتوای کیفی به طور کلی در حوزه بازنمایی سپاه در هر سه خبرگزاری چهار عملکرد دیده می شود:

۱. انعکاس اخبار درباره سپاه و جایگاه آن در حوزه دفاعی امنیتی؛
۲. انعکاس اخبار موضع گیری سپاه در حوزه سیاسی؛
۳. انعکاس اخبار موضع گیری سپاه درباره خبرسازی یا اخبار غیر اخلاقی یا شایعات علیه سپاه یا فرماندهان سپاه؛
۴. انعکاس اخبار و مصاحبه های فرماندهان درباره سپاه.

نکته مهم در این بخش این بود که برای سپاه بازنمایی خوبی در هر سه خبرگزاری انجام شده است؛ اما مخاطب آن عامه مردم نیستند، بلکه نخبگان و تحصیل کرده ها، آن هم بسیار کم، که بیشترین مراجعه کنندگان به خبرگزاری ها هستند. از این رو، بیشتر تشویش عقاید درباره سپاه در بخش عامه مردم فراوانی دارد که متأسفانه به منظور تحلیل و شفافیت اخبار، کمتر به خبرگزاری ها مراجعه می کنند. زیرا در حال حاضر در کنار گفتگوهای فردی به خاطر پرکاربرد بودن شبکه های اجتماعی مجازی در سطح جامعه، این شبکه ها و ارتباطات میان فردی واقعی و مجازی ملاک تقویت، بازسازی و تولید فضای عقیده جامعه درباره سپاه است. از این رو، نقش آفرینی مؤثر در حوزه های نوین و نوظهور رسانه ای از اهمیت انکارناپذیری برخوردار است.

تحلیل کمی تکنیک‌های ارائه‌شده در خبرگزاری ایسنا درباره بازنمایی سپاه و اخبار و رویدادهای مرتبط با سپاه نشان می‌دهد که بیشترین منبع خبری اخبار درباره سپاه از خود خبرگزاری ایسنا تولید و انعکاس یافته است و در موضوع خبری مرتبط با سپاه بیشترین آمار به حوزه‌های دفاعی امنیتی داخلی، فرهنگی داخلی و سیاست داخلی تعلق دارد که در کشور ایران به وقوع پیوسته است. همچنین ارزش‌های خبری «شهرت» و «برخورد» مهم‌ترین ارزش‌های خبری به‌کاررفته در تولید خبر درباره رویدادهای مرتبط با سپاه محسوب می‌شود که بیشتر این اخبار از پیشینه فکری و گفتگویی در میان افکار عمومی برخوردار بوده است. وجود پیشینه خبر در نزد افکار عمومی موجب به‌کارگیری تکنیک انگاره‌سازی و پیشینه‌سازی به‌منظور پُر کردن خلأهای ذهنی افکار عمومی درباره رویدادهای مرتبط با سپاه در خبرگزاری ایسنا شده است و از این رو، بیشترین عنصر برجسته خبری در تیتیر به عنصر «چه کسی؟» و «پیامد؟» اختصاص دارد. به عبارت دیگر، بیشترین عنصر برجسته‌شده در تیتیر اخبار در خبرگزاری ایسنا انعکاس فاعل یا مفعول رویداد، یعنی سپاه، یا انعکاس نتیجه یا اثر یک رویداد بوده است. در کنار این نکات، ارائه خبر به شکل تیتیر، لید، عکس و مطلب به‌طور هم‌زمان با لحن رسمی روزنامه‌ای، از دیگر ویژگی‌های ارائه خبر در این خبرگزاری به‌حساب می‌آید. بیشترین مورد اشاره در تیتیر خبر، سپاه، به‌طور کلی و سپس فرماندهان سپاه بوده‌اند. نکته جالب توجه در این خبرگزاری این است که در نمونه خبرهای بررسی‌شده ۶۲/۵ درصد خبرها در تیتیر خود دارای واژه سپاه نبودند؛ در حالی که ۷۱/۹ درصد اخبار این واژه را در لید خود به‌کار گرفته‌اند؛ هرچند تیتیر بر لید خبر مقدم است.

تحلیل کمی تکنیک‌های ارائه‌شده در پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران درباره بازنمایی سپاه و اخبار و رویدادهای مرتبط با سپاه نشان می‌دهد که بیشترین منبع خبری اخبار درباره سپاه از خبرگزاری‌های داخلی و خارجی انعکاس یافته است و در موضوع خبری مرتبط با سپاه به‌ترتیب بیشترین آمار به حوزه‌های سیاست خارجی، سیاست داخلی و سپس دفاعی امنیتی داخلی تعلق دارد که در کشور ایران و سپس جهان به وقوع پیوسته است. همچنین ارزش‌های خبری «برخورد» و «دربرگیری» مهم‌ترین ارزش‌های خبری به‌کاررفته در تولید خبر درباره رویدادهای مرتبط با سپاه محسوب می‌شود که بیشتر این اخبار از پیشینه فکری و گفتگویی در میان افکار عمومی برخوردار بوده است. بیشترین تکنیک به‌کارگرفته‌شده در تیتیر اخبار انگاره‌سازی و سپس بحران‌سازی‌های بیرونی نسبت به سپاه است. از این رو، بیشترین عنصر برجسته خبری در تیتیر به عنصر «چه

کسی؟»، «پیامد؟» و «چرا؟» اختصاص دارد. به عبارت دیگر، بیشترین عنصر برجسته‌شده در تیتراخبر در پایگاه تحلیلی خبری عصر ایران انعکاس فاعل یا مفعول رویداد، یعنی سپاه، یا انعکاس نتیجه یا اثر یک رویداد و همچنین دلایل یک رویداد بوده است. در کنار این نکات، ارائه خبر به شکل تیتراخبر و لید با لحن رسمی روزنامه‌ای از دیگر ویژگی‌های ارائه خبر در این خبرگزاری به حساب می‌آید که نشان از اتکای این خبرگزاری بر تیتراخبر و لید دارد. البته همان‌طور نیز که در تحلیل کیفی مطرح شد، این خبرگزاری از تیترهای بدون فعل و استنباطی بیشترین استفاده را در ارائه اخبار کرده است. بیشترین مورد اشاره در تیتراخبر «سپاه به‌طور کلی» و سپس «فرماندهان سپاه» بوده‌اند. نکته جالب توجه در این خبرگزاری برخلاف خبرگزاری ایسنا این است که در نمونه خبرهای بررسی‌شده ۶۸/۸ درصد خبرها در تیتراخبر خود واژه سپاه داشتند؛ در حالی که ۶۲/۵ درصد اخبار، این واژه را در لید خود به کار نگرفته‌اند. تحلیل کمی تکنیک‌های ارائه‌شده در خبرگزاری فارس درباره بازنمایی سپاه و اخبار و رویدادهای مرتبط با سپاه نشان می‌دهد که بیشترین منبع خبری اخبار درباره سپاه از خبرگزاری‌های فارس تولید و انعکاس یافته است و در موضوع خبری مرتبط با سپاه به ترتیب بیشترین آمار به حوزه‌های، دفاعی‌امنیتی داخلی و سیاست داخلی و سپس اجتماعی داخلی تعلق دارد که در شهرستان‌ها و به‌طور کلی در ایران به وقوع پیوسته است. همچنین ارزش‌های خبری «دربرگیری»، «برخورد»، «شهرت» و «مجاورت معنوی» مهم‌ترین ارزش‌های خبری به کاررفته در تولید خبر درباره رویدادهای مرتبط با سپاه محسوب می‌شود که بیشتر این اخبار از پیشینه فکری و گفتگویی در میان افکار عمومی برخوردار بوده است. بیشترین تکنیک به کار گرفته‌شده در تیتراخبر برجسته‌سازی و سپس پیشینه‌سازی نسبت به سپاه است. از این رو، بیشترین عنصر برجسته خبری در تیتراخبر به عنصر «پیامد؟» «چه کسی؟» و «چه؟» اختصاص دارد. به عبارت دیگر، بیشترین عنصر برجسته‌شده در تیتراخبر در خبرگزاری فارس انعکاس نتیجه یا اثر یک رویداد بوده است. در کنار این نکات، تمام خبرها به شکل تیتراخبر، لید، عکس و مطلب با لحن رسمی روزنامه‌ای از دیگر ویژگی‌های ارائه خبر در این خبرگزاری به حساب می‌آید که نشان از اتکای این خبرگزاری بر این شیوه دارد. بیشترین مورد اشاره در تیتراخبر «سپاه به‌طور کلی» و سپس «فرماندهان سپاه» بوده‌اند. نکته جالب توجه در این خبرگزاری برخلاف دو خبرگزاری قبلی، این است که در نمونه خبرهای بررسی‌شده ۸۴/۴ درصد خبرها در تیتراخبر و لید خود واژه سپاه دارند که به کارگیری این شیوه از اهمیت ویژه‌ای در ارائه خبر برخوردار است.

منابع و ماخذ**الف) منابع فارسی**

اندیشگاه شریف، ۱۳۸۸، «پارادایم‌های حاکم بر جنگ‌های آینده»، تهران: مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری دفاعی، مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی دفاعی.

الف) منابع لاتین

- 1.Hall, Stuart (1997). The Work of Representation, In Cultural Representation and Signifying Practice, Sage Publication.
- 2.Watson, James and Hill, Anne (2006). Dictionary of Media and Communication Studies, 7th Edition, Hodder Arnold Publication.

